SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

YTTRANDE
2025-12-04

Ärendenummer
NV-25-042337

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Naturvårdsverkets yttrande över promemorian Kompletterande bestämmelser till EU-förordningen om ekodesign (KN2025/01772)

Sammanfattning

EU-förordningen om ekodesign är ett viktigt verktyg för att uppnå en grön omställning. Förordningen syftar till att säkerställa att det i första hand är miljömässigt hållbara och cirkulära produkter som tillåts på EU-marknaden. Tillsyn och marknadskontroll är väsentliga verktyg för sunda konkurrensförhållanden.

Naturvårdsverket instämmer i fördelningen av ansvar för marknadskontroll men konstaterar att det finns behov av att tydliggöra ansvaret gällande energirelaterade produkter och användningen av ämnen. En viss flexibilitet behöver även byggas in i fördelningen av myndighetsansvar för att kunna omhänderta krav i framtida delegerade akter. Naturvårdsverket avstyrker att endast Naturvårdsverket får vara tillsynsmyndighet för förstörelseförbudet av kläder och skor. Den kommunala nivån bör inkluderas. Detta gäller även för kontroll av ekodesignkrav. Den kommunala tillsynsnivån är värdefull och underlättar för att få tillräckligt mycket tillsyn och kontroll utförd i hela landet.

Naturvårdsverket avstyrker förslaget om att meddela föreskrifter för avgifter för marknadskontroll och tillsyn. Avgifterna bör i stället regleras på ett liknande sätt som andra avgifter för marknadskontroll och tillsyn enligt miljöbalken.

Naturvårdsverkets ställningstaganden och skäl

Avsnitt 6.1 Fördelningen av ansvaret för marknadskontrollen enligt EU-förordningen

Naturvårdsverket instämmer i den fördelning som föreslås mellan Energimyndigheten, Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen (KemI) samt att fördelningen sker inom ramen för miljöbalken.

Naturvårdsverket föreslår att fördelningen av ansvaret görs tydligare när det gäller energirelaterade produkter och användning av ämnen. Vi bedömer att det behövs en viss flexibilitet i fördelningen av ansvar, så att det vid behov går att frångå fördelningen beroende på vilka krav som kommer att ställas i framtida

BESÖK: STOCKHOLM – VIRKESVÄGEN 2
ÖSTERSUND – FORSKARENS VÄG 5, HUS UB
POST: 106 48 STOCKHOLM
TEL: 010-698 10 00
E-POST: REGISTRATOR@NATURVARDSVERKET.SE
INTERNET: WWW.NATURVARDSVERKET.SE

delegerade akter, och hur produktgrupper och horisontella krav som avser många produktgrupper kommer att avgränsas i akterna. Det är också viktigt att beakta hur uppdelningen görs på bästa sätt, i syfte att förenkla för företagen. Det behöver bli tydligt för respektive produktgrupp vilken myndighet som ansvarar så att företagen, bortsett från kemiska egenskaper, inte ska behöva vända sig till flera myndigheter gällande samma produktgrupp.

Det är exempelvis inte självklart utifrån den föreslagna förordningstexten om t.ex. däck eller höj- och sänkbara skrivbord ska betraktas som energirelaterade, eller om ”användning av ämnen” inkluderar användning av kemiska ämnen under hela produktens livscykel, eller om det är begränsat till fysisk förekomst i produkten. Eftersom innehållet i de delegerade akterna fortfarande inte är fastställt går det inte i dagsläget att föreslå en exakt uppdelning.

Naturvårdsverket konstaterar också att det är problematiskt att parallellt använda uttrycken “energiintensiv” och “energirelaterad”. Till skillnad från energirelaterad, som definieras i ESPR, är energiintensiv ett mångtydigt och otydligt begrepp som lämnar stora frihetsgrader för tolkning i brist på tydlig definition. Om begreppet energiintensiv används behöver det tydligt framgå vad som avses.

Avsnitt 6.3 Förstörelse av osålda konsumentvaror

Naturvårdsverket avstyrker att endast Naturvårdsverket som central myndighet ska ha ansvar för tillsyn av förstörelseförbudet av kläder och skor. Naturvårdsverket instämmer däremot i att det endast är Naturvårdsverket som ska ha tillsyn över kravet på att lämna information om förstörelse av osålda konsumentvaror.

Naturvårdverket bedömer att det även bör vara möjligt för den kommunala nivån att kunna göra kontroll av vissa ekodesignkrav på samma sätt som sker inom ramen för den marknadskontroll som kan härledas till 14 kap. miljöbalken. Exempelvis är informationskrav såsom krav på märkning ofta lämpliga för kontroll på den lokala nivån. KemI utför marknadskontroll enligt 14 kapitlet miljöbalken (exempelvis enligt Reach), och då har kommunerna parallellt en roll att utföra kontroll av varors kemiska innehåll (se 2 kap. 32 § 2 a-b miljötillsynsförordningen). KemI har tillsynen över primärleverantörer (se 2 kap. 21 § 1 a-b). Vi konstaterar att Naturvårdsverkets marknadskontroll borde kunna fördelas på liknande sätt och även inkludera den lokala tillsynsnivån. Vi kan inte se någon bedömning i promemorian för varför marknadskontroll av ESPR och marknadskontroll enligt exempelvis Reach ska hanteras på två helt olika sätt. Båda regelverken ligger inom miljöbalkens tillämpningsområde, och hanterar krav på samma typ av kemiska produkter eller varor, även om det är fråga om olika krav.

Naturvårdsverket bedömer att den kommunala tillsynsnivån är värdefull och underlättar för att få tillräckligt många kontrollinsatser utförda i hela landet. Det är svårt för en central myndighet utan lokala kontor att täcka hela Sverige, särskilt när det gäller aktörer i distributionskedjan som är många till antalet såsom butiker. Om även kommunerna får möjlighet att utföra vissa uppgifter inom marknadkontrollen kan det bidra till att fler kontroller kan genomföras över hela landet vilket bidrar till mer likvärdiga konkurrensförutsättningar. Det är viktigt att myndighetens resurser används effektivt för att kunna säkerställa en effektiv marknadskontroll enligt artikel 11 i marknadskontrollförordning (EU) 2019/1020.

Avsnitt 6.4. Kostnader för marknadskontroll och tillsyn

Naturvårdsverket avstyrker förslaget om att myndigheterna ska få meddela föreskrifter för avgifter för marknadskontroll och tillsyn. Det är viktigt att avgifterna regleras på ett liknande sätt som andra avgifter för marknadskontroll och tillsyn enligt miljöbalken. Om det finns särskilda skäl för att i stället lägga över ansvaret för avgifterna på myndighetsnivå så bör det motiveras tydligare.

Avgifter för marknadskontroll har redogjorts för i *Kompletterande promemoria till betänkandet Enhetlig och effektiv marknadskontroll (SOU 2020:49) –förslag till förordningsändringar del 2, UD2022/02424, kap 7*. Promemorian var en av flera skrivelser om införandet av EU:s marknadskontrollförordning (EU) 2019/1020 och ESPR:s marknadskontroll sker inom ramen för denna EU-förordning. I promemorian valdes metoden att lägga avgifterna för marknadskontroll i förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken (FAPT). I nuvarande lydelse av FAPT finns flera exempel på bestämmelser om avgifter, exempelvis i 7 kap. 8 r § och 8 s § rörande förpackningar, som innebär att tillsynsavgifter får användas för att finansiera både tillsyn och marknadskontroll.

Systemet med avgifter enligt miljöbalken kan bli svårgenomträngligt, om det görs på olika sätt beroende på regelverk. Om myndigheterna själva ska reglera avgifter för marknadskontroll för ESPR i föreskrifter riskerar det att bli onödigt svårt och otydligt för företag som kan behöva betala olika avgifter till olika myndigheter beroende på vilken typ av produkt eller produktaspekt som har kontrollerats. Naturvårdsverket anser att finansieringen av marknadskontrollen för ESPR bör följa den systematik som vanligen används för annan statlig marknadskontroll inom miljöbalkens tillämpningsområde, vilket innebär att kostnader för handläggning av ärenden inte bör debiteras företagen i efterhand. Vi förordar att systemet för finansiering av tillsyn och marknadskontroll för ESPR i stället bör utgå från de befintliga bestämmelser i 27 kap. miljöbalken och i 8 kap. FAPT som rör ersättning av marknadskontrollmyndigheternas kostnader för prover och undersökningar inom miljöbalkens område.

Avsnitt 9.4 Konsekvenser för berörda aktörer

Naturvårdsverket motsätter sig bedömningen att myndigheten bör kunna hantera tillsyn och marknadskontroll inom sitt anslag och avser att återkomma med ytterligare beskrivningar av resursbehovet i myndighetens budgetunderlag 2027–2029. Vi vill också erinra om artikel 10 punkt 5 i EU:s marknadskontrollförordning (EU) 2019/1020, som innebär att medlemsstaterna måste säkerställa att deras marknadskontrollmyndigheter och centrala samordningskontor har de resurser som krävs, inbegripet tillräckliga ekonomiska och andra resurser, som tillräckligt med kvalificerad personal, sakkunskap, förfaranden och andra arrangemang för att ordentligt kunna utföra sina uppgifter.

Beslut om detta yttrande har fattats av ställföreträdande generaldirektören Maria Ohlman efter föredragning av avdelningschefen Marie Uhrwing.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit enhetschefen Kerstin Åstrand, juristen Eva Nilsson, handläggarna Emil Jansson, Isak Månsson och Björn Spak samt projektledaren Karin Schröder.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

För Naturvårdsverket

Maria Ohlman

Marie Uhrwing

Kopia till:
kn.cks.remisser@regeringskansliet.se